

Nr 153.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till det civila luftskyddet.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 202—215) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna följande anslag till det civila luftskyddet:

A n s l a g	Belopp kronor
Luftskyddsinspektionen:	
Avlöningar, förslagsanslag	353,000
Omkostnader, förslagsanslag	131,000
Civilt luftskydd:	
Alarmeringsanordningar, reservationsanslag	405,000
Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m., förslagsanslag	280,000
Luftskyddsövningar, förslagsanslag	100,000
Försöksverksamhet, förslagsanslag	45,000
Statens luftskyddsskola, förslagsanslag	50,000
Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luft- skyddspersonal m. m.	480,000
Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum, reservationsanslag	2,000,000
Arvoden till vissa luftskyddschefer m. m., förslagsanslag	50,000
Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition, förslagsanslag	300,000
Statens utrymningskommission:	
Avlöningar, förslagsanslag	240,000
Omkostnader, förslagsanslag	90,000
Förberedande åtgärder för mottagande av evakuerad civilbefolkning m. m., reservationsanslag	140,000

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 254, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 7 maj 1943, föreslagit riksdagen att

dels godkänna såväl av departementschefen förordade grunder för bidrag av statsmedel till anordnande av skyddsrum i enskilda undervisningsanstalter samt för socialtjänstcentraler, socialdistriktsbyråer och luftskyddshärbärgen som av departementschefen förordad avlöningsstat för luftskyddsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44,

dels ock för budgetåret 1943/44 anvisa

till Luftskyddsinspektionen: Avlöningar ett förslagsanslag av 403,000 kronor,

till Luftskyddsinspektionen: Omkostnader ett förslagsanslag av 130,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar ett reservationsanslag av 342,500 kronor,

till Civilt luftskydd: Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m. ett förslagsanslag av 280,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Luftskyddsövningar ett förslagsanslag av 100,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Försöksverksamhet ett förslagsanslag av 45,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Statens luftskyddsskola ett förslagsanslag av 65,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m. ett anslag av 425,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m. ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Arvoden till vissa luftskyddschefer m. m. ett förslagsanslag av 50,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition ett förslagsanslag av 300,000 kronor,

till Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av luftskyddsradio ett reservationsanslag av 50,000 kronor,

till Statens utrymningskommission: Avlöningar ett förslagsanslag av 300,000 kronor,

till Statens utrymningskommission: Omkostnader ett förslagsanslag av 90,000 kronor,

till Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m. ett reservationsanslag av 790,000 kronor,

och till Förberedande åtgärder för samordnande av hemortsförsvaret ett förslagsanslag av 110,000 kronor.

Luftskyddsinspektionen: Avlöningar.

För innevarande budgetår ha till avlöningar vid luftskyddsinspektionen anvisats 353,000 kronor, varav 175,000 kronor under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

För nästa budgetår föreslås icke annan ändring än att sistnämnda post med hänsyn till belastningen uppräknas med 50,000 kronor.

Luftskyddsinspektionen: Omkostnader.

Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 159,000 kronor.

För nästa budgetår beräknas medelsbehovet för bränsle, 8,000 kronor, komma att bortfalla, då kostnaderna för uppvärmning av inspektionens lokaler bestridas av annan myndighet. Kostnaderna för publikationstryck beräknas minskade med 16,000 kronor och medelsbehovet för övriga expenser med 6,000 kronor. Då vidare kostnaderna för reseersättningar beräknas öka med 1,000 kronor, föreslås anslaget för nästa budgetår uppfört med (159,000 — 8,000 — 16,000 — 6,000 + 1,000 =) 130,000 kronor.

Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar.

För ifrågavarande ändamål är å riksstaten för innevarande budgetår upptaget ett reservationsanslag av 405,000 kronor.

För nästa budgetår beräknas kostnaden för materielanskaffning uppgå till sammanlagt 122,000 kronor, varav 100,000 kronor avses för komplettering av larmaggregaten inom sådana luftskyddsarter, där alarmeringssystemet visat sig vara underdimensionerat eller ny bebyggelse påfordrade utökning av systemet, 12,000 kronor till komplettering av reservdelsförrådet samt 10,000 kronor till anskaffning av batterier med tillbehör till manövercentraler och manöverapparater å vissa telefonstationer.

Till bestridande av kostnaderna för underhåll, översyn och drift av alarmeringsanläggningarna avses ett belopp av 167,500 kronor.

Slutligen beräknas 53,000 kronor till införande av systemet med telefonalarmering i ett antal städer i anslutning till automatiseringen av telefonnätet.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle sålunda under förevarande anslag anvisas (122,000 + 167,500 + 53,000 =) 342,500 kronor.

Civilt luftskydd: Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m.

Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 435,000 kronor.

För nästa budgetår beräknas 250,000 kronor för anskaffande av förbrukningsmateriel för utbildnings- och övningsverksamhet, 5,000 kronor för undervisningsmateriel vid statens luftskyddsskola, 20,000 kronor för transport av luftskyddsmateriel och 5,000 kronor för bedrivande av erforderlig utbildning och övning vid gasskyddslaboratorierna. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget uppskattas alltså till 280,000 kronor.

Civilt luftskydd: Luftskyddsövningar.

Anslaget är avsett att användas för bekostande av sådana luftskyddsövningar, som anordnas på luftskyddsinspektionens initiativ i avsikt att dels

pröva luftskyddstjänstens organisation, *dels ock* utröna luftskyddets funktionsduglighet inom olika delar av landet.

Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 100,000 kronor, av vilket belopp ungefär hälften är avsett att fördelas på länsstyrelserna att användas för sådana övningar, som dessa anordna på anmodan av luftskyddsinspektionen. Vidare har medgivits, att om det befinnes oundgängligen nödvändigt att för luftskyddsövning såsom övningsledare tillfälligt anlita sakkunnig person från annat luftskyddsområde och att tillerkänna denne särskild ersättning därför, förevarande anslag får tagas i anspråk för ändamålet. Emellertid har förutsatts, att dylik ersättning skulle hållas inom snäva gränser.

För nästa budgetår har *luftskyddsinspektionen* beräknat medelsbehovet till oförändrat 100,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Betydelsen av att luftskyddsövningar anordnas torde icke kunna bestridas. Jag har därför ej något att erinra mot luftskyddsinspektionens förslag om oförändrat belopp, 100,000 kronor, under nästa budgetår. Såsom inspektionen påpekat avser detta belopp endast övningar av normal omfattning. Därest det skulle visa sig angeläget att anordna övningar av större omfattning och de anvisade medlen icke skulle förslå härför, torde erforderligt överskridande av anslaget, som har förslagsanslags natur, kunna medgivas av Kungl. Maj:t.

Under samma förutsättningar som för närvarande gälla torde jämväl i fortsättningen få bestridas ersättningar till sakkunniga, vilka tillfälligt anlitas såsom övningsledare inom annat luftskyddsområde än det, i vilket de må innehava befattning inom luftskyddet.

Luftskyddsinspektionen har hemställt om bemyndigande att i viss utsträckning bevilja för luftskyddsövningarnas genomförande erforderliga skademarkeringschefer och skademarkörer ersättning för deras medverkan. Vad inspektionen anfört till stöd för framställningen, i vad den avser skademarkeringschefer, synes övertygande. Jag förordar därför, att ersättning för uppdrag som skademarkeringschef utgår med det belopp som inspektionen för varje fall bestämmer, dock högst 100 kronor för en övning. Därest inspektionen finner särskilda skäl tala för högre ersättning, torde frågan härom böra underställas Kungl. Maj:ts prövning. — För uppdrag som skademarkör, vilket vid en medelstor övning fullgöres på ett par timmar, torde man som regel kunna finna personer villiga att utan ersättning ställa sig till förfogande. Därest skademarkörens medverkan påfordras under tid, då han eljest skulle hava utfört förvärvsarbete, och han sålunda genom deltagande i övningen går förlustig arbetsinkomst, synes möjlighet dock böra finnas för luftskyddsinspektionen att bevilja honom ersättning efter samma grunder som gälla för det allmänna luftskyddets personal. Under andra förhållanden torde ersättning till skademarkörerna icke böra komma ifråga. — Kostnaderna för ifrågavarande ersättningar böra bestridas av de för övningarna anvisade medlen.

Civilt luftskydd: Försöksverksamhet.

Till försöksverksamhet har för budgetåret 1942/43 anvisats ett förslagsanslag av 45,000 kronor. Av detta belopp äro 20,000 kronor avsedda för luftskyddsinspektionens egen försöksverksamhet, under det att 25,000 kronor beräknats för bestridande av kostnaderna för den försöksverksamhet, som av försvarsväsendets kemiska anstalt utföres för inspektionens räkning.

För nästa budgetår beräknas anslagsbehovet till oförändrat 45,000 kronor med enahanda uppdelning som för innevarande budgetår.

Civilt luftskydd: Statens luftskyddsskola.

Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 50,000 kronor, av vilket belopp 18,000 kronor äro avsedda för kurser, som av luftskyddsinspektionen anordnas vid statens luftskyddsskola, och 12,000 kronor såsom bidrag till av länsstyrelserna bedriven utbildningsverksamhet, medan återstoden, 20,000 kronor, beräknats för resekostnads- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklass II D till vissa högre befattningshavare inom det allmänna luftskyddet vid deltagande i kurser vid statens luftskyddsskola.

Beträffande utbildningsverksamheten har *luftskyddsinspektionen* funnit, att under den närmaste tiden en viss återgång från repetitionskurser till grundläggande utbildning är erforderlig. Härav föranledes, att medelsbehovet för ändamålet under nästa budgetår blir större än under innevarande budgetår. För budgetåret 1943/44 beräknas sålunda kostnaderna för den centralt bedrivna utbildningsverksamheten till 20,000 kronor och för bidragen till de genom länsstyrelserna anordnade utbildningskurserna till 15,000 kronor.

Luftskyddsinspektionen har vidare föreslagit, att den rätt till resekostnads- och traktamentsersättning för deltagande i kurser vid statens luftskyddsskola, som för närvarande tillkommer vissa högre befattningshavare inom det allmänna luftskyddet, skulle utsträckas att avse samtliga elever vid skolan, vilka vore avsedda att uppehålla befattningar inom det allmänna luftskyddet och icke tillhörde polisväsendet.

Till detta förslag har *departementschefen* givit sin anslutning och i överensstämmelse med inspektionens beräkningar uppskattat kostnaderna för reseersättningarna till 30,000 kronor och det totala medelsbehovet för nästa budgetår till $(20,000 + 15,000 + 30,000 =)$ 65,000 kronor.

Civilt luftskydd: Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m.

För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 480,000 kronor, varav ett belopp av 430,000 kronor avsetts såsom bidrag till riksluftskyddsförbundet och 50,000 kronor såsom bidrag till svenska röda korset.

För nästa budgetår föreslås bidraget till svenska röda korset utgå med oförändrat belopp, medan bidraget till riksluftskyddsförbundet beräknas sänkt till 375,000 kronor. Anledningen härtill är att förbundets inkomster under en följd av år uppgått till högre belopp än vad som beräknats vid statsbidragets fastställande. På grund härav uppkommet överskott hade av förbundet fonderats. Med hänsyn härtill förutsattes det vidare få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan kännedom erhållits om förbundets egna inkomster, vidtaga den justering av statsbidraget som må erfordras för att ökad fondering skall undvikas.

Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m.

För varje budgetår från och med budgetåret 1937/38 ha reservationsanslag anvisats för ifrågavarande ändamål. Sammanlagda anslagsbeloppet utgör 19,800,000 kronor, varav 1,500,000 kronor avsetts för skyddsrum vid hamnar och 4,000,000 kronor för anordnande av skyddsrum i undervisningsanstalter.

Bidrag utgår för tillgodoseende av behovet av ledningscentraler, av skyddsrum för aktiv personal och för hjälpplatser samt av offentliga skyddsrum. Samtliga dessa slag av anläggningar äro avsedda för beredande av skydd åt personer.

Statsbidrag utgår som regel med två tredjedelar av de verkliga kostnaderna. Skattetyngd kommun, vars invånare med hänsyn till kommunens utsatta läge eller andra omständigheter äro i särskilt behov av skyddsrum, kan dock erhålla högre bidrag. Bidrag får emellertid aldrig överstiga nio tiondelar av den verkliga kostnaden.

Enligt enahanda grunder kan från och med budgetåret 1941/42 kommun beviljas statsbidrag för anordnande av skyddsrum i kommunen tillhöriga undervisningsanstalter. Kostnaderna för inrättande av skyddsrum i sådana undervisningsanstalter, vid vilka det med hänsyn till försvarets eller folkförsörjningens intresse är angeläget, att undervisningen under krig fortgår eller utvidgas, såsom verkstadsskolor, tekniska läroverk och skolor, textilinstitut och dylikt, bestridas helt av statsmedel.

Framställningar avseende medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår ha inkommit från *luftskyddsinspektionen*, *Stockholms stadskolegium* samt *statens utrymningskommission*. Luftskyddsinspektionen har därvid hemställt om sådan ändring av de för statsbidrag till anordnande av skyddsrum i undervisningsanstalter gällande grunderna, att bidrag må utgå även beträffande enskild undervisningsanstalt, vilken åtnjuter statsbidrag till driftkostnaden och är inrymd i byggnad, som till huvudsaklig del disponeras av anstalten.

Departementschefen har i ämnet anfört följande.

Enligt de föreskrifter som för närvarande gälla rörande användningen av förevarande anslag utgå därifrån bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum och skyddsrum i kommunala undervisningsanstalter. Förslag hava framkommit om utvidgning av statsbidragsgivningens omfattning. Sålunda hemställer Stockholms stad om bidrag för inrättande av ett antal fullträffsäkra materielskydd. Vidare anhåller luftskyddsinspektionen, att statsbidrag måtte under vissa förutsättningar utgå även beträffande enskild undervisningsanstalt enligt enahanda grunder som gälla för kommun tillhörig sådan anstalt, samt utrymningskommissionen, att bidrag måtte beviljas kommun för anordnande av skyddsrum för socialtjänstcentral, socialdistriktsbyråer och luftskyddshärbärgen enligt samma regler som gälla beträffande statsbidrag i övrigt till kommun för byggande av skyddsrum.

Vad angår den av Stockholms stad gjorda framställningen är jag i likhet med luftskyddsinspektionen av den uppfattningen, att beträffande de största städerna ett behov föreligger av att viss tyngre luftskyddsmateriel fullträff-

säkert förvaras för att efter ett flyganfall kunna disponeras för avvärjande och begränsning av hotande katastrofer. Utan att därmed fatta någon principiell ståndpunkt till frågan om statsbidrag till kostnaderna för anordnande av fullträffsäkra förvaringslokaler för luftskyddsmateriel finner jag — med hänsyn till huvudstadens riksviktiga betydelse — att statsbidrag bör utgå till Stockholms stad för de materielskydd som avses i stadens framställning. I fråga om bidragets storlek har i anledning av innehållet i det av luftskyddsinspektionen över framställningen avgivna utlåtandet från stadens sida under hand anförts, att staden ansåge möjligheterna att finna en fredstidsanvändning för ifrågavarande skyddsrum vara ganska ovissa. Staden hemställde därför om statsbidrag med två tredjedelar av de styrkta verkliga kostnaderna för skyddsrummens anordnande samt förklarade, att staden under sådana förhållanden vore beredd att avstå från de inkomster, som kunde komma att inflyta från dessa anläggningar i fredstid, i den mån inkomsterna icke behöfve tagas i anspråk för att förränta de utgifter, som staden kunde få bestrida för möjliggörande av fredstidsanvändningen. Därest riksdagen icke framställer erinran däremot, ämnar jag föreslå Kungl. Maj:t, att statsbidrag skall från förevarande anslag utgå till Stockholms stad för kostnaderna för anordnande av avsedda materielskydd med två tredjedelar av styrkta verkliga kostnaden under villkor, att staden förbinder sig att till staten inleverera nettoinkomsten av skyddsrummens användning i fredstid eller ock, efter särskild överenskomelse mellan staden och staten, det kapitalvärde, som sagda avkastning erfarenhetsmässigt kan anses representera, dock högst en sjättedel av anläggningkostnaden.

Vidkommande härefter luftskyddsinspektionens hemställan om viss ändring av statsbidragsgrunderna beträffande skyddsrum i undervisningsanstalter ansluter jag mig till de synpunkter inspektionen anfört till stöd för sin framställning och tillstyrker densamma. Av inspektionen föreslagen begränsning av statsbidragsgivningen till sådana undervisningsanstalter som åtnjuta statsbidrag till driftkostnaden och äro inrymda i byggnader, vilka till huvudsaklig del disponeras av anstalterna, finner jag lämplig. I fråga om rätten att besluta rörande statsbidrag till skyddsrum i enskilda undervisningsanstalter torde böra gälla enahanda bestämmelser som de vilka gälla beträffande skyddsrum i kommunala sådana anstalter, d. v. s. beslutanderätten bör i princip tillkomma luftskyddsinspektionen.

Den statsbidragsgivning till kommun för anordnande av skyddsrum för socialtjänstens ledningscentraler och luftskyddshärbärgen, varom utrymningskommissionen hemställt, synes i realiteten icke avse något nytt ändamål utan utgöra en, av kommissionens motivering till framställningen att döma, nödvändig komplettering av förefintlig möjlighet till statsbidrag beträffande skyddsrum i kommunala undervisningsanstalter. Jag förordar därför, att kommunerna för anordnande av nu ifrågavarande skyddsrum må komma i åtnjutande av statsbidrag enligt enahanda grunder som gälla vid anordnande av skyddsrum i undervisningsanstalter. Emellertid förutsätter jag, att utrymningskommissionen och de myndigheter, som utöva den lokala ledningen av socialtjänstens planläggning och verkställande, låta sig angeläget vara att ytterligare undersöka, huruvida icke i de särskilda orterna för ledningscentraler och härbärgen lämpliga lokaler kunna uppbringas i fastigheter, försedda med tillräckliga skyddsanordningar. Först sedan det konstaterats att så icke är fallet, böra skyddsrum av ifrågavarande slag komma till utförande. Uppenbart är nämligen, att skyddsrum för detta ändamål icke böra anordnas i större omfattning än av behovet oundgängligen påkallas. Ifrågavarande statsbidragsgivning i sin helhet synes böra tills vidare förbehållas Kungl. Maj:t.

Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att i överensstämmelse med här för-

ordade grunder bevilja statsbidrag för redan anordnat eller påbörjat skyddsrum i enskild undervisningsanstalt eller för socialtjänstcentral, socialdistriktsbyrå eller luftskyddshärbärge. De av den utvidgade statsbidragsgivningen föranledda kostnaderna torde böra utgå från förevarande anslag, vars benämning i anledning därav bör ändras till Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m.

Medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas — under hänsynstagande till de sålunda föreslagna utvidgningarna av bidragsrätten samt till förefintlig behållning av reserverade medel — till 2,000,000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår

Civilt luftskydd: Arvoden till vissa luftskyddschefer m. m.

För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

För nästa budgetår föreslås arvodena skola utgå efter oförändrade grunder, och anslagsbehovet uppskattas därför till oförändrat belopp.

Civilt luftskydd: Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition.

Anslaget är i riksstaten för löpande budgetår uppfört med 300,000 kronor. För nästa budgetår föreslås anslaget upptaget till oförändrat belopp.

Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av luftskyddsradio.

I skrivelse den 9 mars 1943 har *luftskyddsinspektionen* hemställt om ett anslag å 135,000 kronor för bidrag till landets åtta största städer med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna för anordnande av luftskyddsradio.

Departementschefen har anfört följande.

Jag torde till en början få erinra om och hänvisa till den proposition angående anslag till polisradioväsendet, som på min hemställan den 5 mars 1943 under nr 127 avlätits till riksdagen. I propositionen, som i allt väsentligt bygger på de i luftskyddsinspektionens skrivelse angivna sakkunnigas betänkande i ämnet, uttalade jag, att önskvärd samordning av polisradioorganisationen borde genomföras successivt i den mån befintliga anläggningar ombyggdes eller nya anläggningar komme till utförande. Jag framhöll vidare, att utnyttjande av polisradioanläggningarna inom andra förvaltningsområden än polisväsendet — främst luftskyddet och övriga grenar av hemortsförsvaret — borde i största möjliga utsträckning ske. Anläggningskostnaderna för de fasta stationerna inom samorganisationen skola, enligt propositionen, i princip lika fördelas mellan staten och kommunen, medan kostnaderna för radioutrustningen till bilarna, de s. k. rörliga anläggningarna, skola bestridas beträffande statspolisens bilar av staten och beträffande den lokala polisens bilar av vederbörande kommun.

Vad luftskyddsinspektionen i sin skrivelse anfört om luftskyddsradions betydelse såsom komplement till och reserv för telefonerna i de största luftskyddsorterna torde icke kunna bestridas. Jag biträder därför i princip inspektionens framställning, att tillkomsten i sådana orter av luftskyddsradio skall befrämjas genom statsbidrag till kostnaderna härför. Emellertid bör statsbidragsgivningen beträffande luftskyddsradion icke ske på ett för kom-

munen fördelaktigare sätt än i fråga om polisradion. Kostnaderna för luftskyddsradions rörliga nät, i vad desamma hänföra sig till apparaturen i den lokala polisens bilar, skola sålunda enligt min mening helt bestridas av kommunen. Vidare synes statsbidraget böra begränsas till hälften av anläggningskostnaden. Såsom villkor för bidragets tillgodonjutande bör föreskrivas, att kommunen väl vårdar anläggningen och, därest värden eftersättes, återbetalar statsbidraget, att en av apparaterna så anordnas, att den kan användas som s. k. fast station för polisradioändamål, att statspolisen äger rätt att för sitt behov begagna sig av denna apparat, samt att kommunen vidkännes de av anläggningens användning för såväl luftskydds- som polisändamål betingade underhålls- och driftkostnaderna, vari ingå kostnaderna för anläggningens betjäning. Statsbidragsgivningen synes böra tills vidare förbehållas Kungl. Maj:t.

För ifrågavarande ändamål torde för nästa budgetår böra beräknas ett belopp, motsvarande statsbidrag enligt angivna grunder för 20 apparater. Härmed avses närmast en utbyggnad av huvudnäten i Stockholm och Göteborg. Då varje apparat — enligt av luftskyddsinspektionen lämnade upplysningar — betingar ett pris av 5,000 kronor, kommer statsbidragens sammanlagda belopp att uppgå till 50,000 kronor. Detta belopp bör anvisas såsom reservationsanslag under rubriken Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av luftskyddsradio.

Statens utrymningskommission: Avlöningar.

För budgetåret 1942/43 har till statens utrymningskommission: avlöningar anvisats ett förslagsanslag av 240,000 kronor. Från anslaget bestridas kostnaderna för arvoden till kommissionens ordförande och ledamöter, avlöningar åt kommissionens kanslipersonal samt vissa ersättningar åt inkvarteringschefer, biträdande inkvarteringschefer ävensom s. k. stabsutrymningschefer och deras ersättare. Belastningen på anslaget utgjorde 1941/42 322,483 kronor och beräknas för 1942/43 till 355,000 kronor.

För nästa budgetår beräknas medelsbehovet till 300,000 kronor. I avslutning härtill har *departementschefen* anfört följande.

Det grundläggande planläggningsarbetet både för luftskyddsutrymning och militärutrymning torde vara avslutat med utgången av innevarande budgetår. Emellertid kan förutsättas, att ändrade förhållanden beträffande främst de militära dispositionerna och tillgången på personal och transportmedel komma att tid efter annan nödvändiggöra betydande ändringar av planläggningen. Bortsett härifrån måste beredskapsplanerna för de särskilda utrymnings- och inkvarteringsorterna underkastas regelbunden revidering. Vidare synes planläggningen för socialtjänsten under nästföljande budgetår bliva betydligt mera arbetskrävande än tidigare. Den under innevarande budgetår fortskridande minskning av utrymningskommissionens kanslipersonal, varmed kommissionen i anslagsframställningen räknat, har kunnat genomföras endast i mindre omfattning. Personalbeståndet utgjordes sålunda den 1 april 1943 av 47 personer, därav 2 sakkunniga. — Vad särskilt angår inkvarteringschefernas verksamhet för instruerande av inkvarteringsnämnderna om dessas åligganden och för övervakning av den värdefulla utrustning för förläggningar i inkvarteringsorterna, som där upplagts i förråd, synes denna verksamhet icke utan eftersättande av beredskapen kunna i nämnvärd grad begränsas.

Statens utrymningskommission: Omkostnader.

Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 90,000 kronor.

För nästa budgetår föreslås anslaget uppfört med oförändrat belopp.

Förberedande åtgärder för mottagande av evakuerad civilbefolkning m. m.

Reservationerna å förevarande anslag vid instundande budgetårsskifte beräknas förslå till bestridande av utgifterna under nästa budgetår, varför något nytt anslag icke anses erforderligt. Kungl. Maj:t föreslår, att av dessa reservationer ett bidrag å 3,000 kronor skall utgå till Malmö stad till täckande av ungefär $\frac{1}{3}$ av kostnaderna för planläggningen för utrymning av skolbarn från ett antal städer i Skåne under tiden september 1939—maj 1940.

Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m.

Genom beslut den 13 februari 1942 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens utrymningskommission att inom de kommuner, där kommissionen funne det särskilt angeläget, att förberedelser vidtoges för inkvartering och bespisning av dem, vilkas bostäder förstörts eller eljest blivit obeboeliga till följd av krigsåtgärd, handhava planläggningen samt utöva den centrala ledningen och övervakningen av härför erforderliga åtgärder, vilka sammanfattas under den gemensamma benämningen socialtjänst. För erhållande av biträde därvid borde kommissionen göra hänvändelse till, inom utrymningskommun luftskyddschefen och inom annan kommun inkvarteringsnämnden. I den mån vid fullgörandet av detta uppdrag fråga uppkomme om vidtagande av åtgärder, vilka för statsverket medförde större kostnader av annan natur än organisationskostnader, skulle ärendet av kommissionen underställas Kungl. Maj:ts prövning. Sedan kommissionen vunnit mera ingående erfarenhet rörande olika med ifrågavarande verksamhet sammanhängande spørsmål — såsom omfattningen av de förberedelser, som borde vidtagas för inkvartering och bespisning av hemlösa personer, i vad mån förberedelser borde vidtagas för bespisning under krig jämväl av andra befolkningsgrupper, sättet för gäldande av de kostnader, som uppkomme för planläggning och verkställighet av nu ifrågavarande åtgärder samt behovet av författningsmässig reglering på hithörande område — hade kommissionen att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, som kommissionen i anledning därav funne påkallade. Därvid borde jämväl närmare övervägas, i vad mån andra sociala åtgärder än inkvarterings- och bespisningsåtgärder behövde vidtagas till förmån för dem, vilkas bostäder genom krigsåtgärd blivit obeboeliga. Kungl. Maj:t anbefallde därjämte — med återkallande av det socialstyrelsen den 9 april 1941 givna uppdraget att utarbeta anvisningar rörande omhändertagande av ungdom, som vid utrymning kvarstannar å utrymningsorten m. m. — kommissionen att i samråd med socialstyrelsen fullgöra berörda uppdrag.

På framställning av kommissionen har Kungl. Maj:t *dels* den 31 juli 1942 från förskottsanslag ställt ett belopp av högst 1,500,000 kronor till kommissionens förfogande för anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter och *dels* den 26 mars 1943 bemyndigat kommissionen att av nämnda belopp under återstoden av budgetåret 1942/43 använda högst 30,000 kronor till bestridande i erforderlig utsträckning av kostnader för utbildning och övning av socialtjänst- och utrymningspersonal, vilken skulle beredas ersättning enligt i huvudsak samma regler som gälla för det allmänna luftskyddets personal.

För nästa budgetår anses av statsmedel bära liksom hittills bestridas kostnaderna för anskaffande åt kommunerna av hälften av erforderlig materiel för luftskyddshärbärgen och därmed jämförliga socialtjänstanordningar. För anskaffning av latrinkärl, vattenflaskor och sjukvårdslådor för luftskyddshärbärgen beräknas de på statsverket för nästa budgetår fallande kostnaderna till 395,550 kronor, samt för anskaffning av mattransportkärl och transportlådor, avsedda för den utspisning av andra än å luftskyddshärbärge omhändertagna hemlösa, som kan komma att åvila socialtjänsten, 173,500 kronor. Vad angår de rörliga utspisningsenheterna föreslås, att vissa anordningar till en beräknad kostnad av 45,000 kronor vidtagas beträffande de bilar, som äro avsedda att användas för förflyttning av kokvagnarna samt att pälsutrustning till en kostnad av 56,250 kronor anskaffas för kokvagnspersonalen. Slutligen beräknas statens kostnader under nästa budgetår för förhyrning av förvaringslokaler för kokvagnarna med utrustning till 30,000 kronor samt för utbildning och övning av utrymnings-, socialtjänst och kokvagnspersonal till 90,000 kronor.

Medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas sålunda till $(395,550 + 173,500 + 45,000 + 56,250 + 30,000 + 90,000)$ i runt tal 790,000 kronor.

Förberedande åtgärder för samordnande av hemortsförsvaret.

Anslaget är för innevarande budgetår upptaget med 175,000 kronor.

För nästa budgetår beräknas kostnaderna till 110,000 kronor.

Utskottet har funnit det rimligt att kommunerna svara för vissa kostnader för underhåll och drift av inom kommunen befintlig alarmeringsanläggning, såsom fortlöpande kontroll och översyn, utbyte och transport inom orten av tryckluftbehållare samt leverans av erforderlig elektrisk energi för larmaggregaten. I likhet med departementschefen förväntar utskottet, att kommunerna lämna denna medverkan och att särskild lagstiftning om skyldighet härtill sålunda skall kunna undvaras.

Utskottet.

Vidkommande frågan om bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m. ansluter sig utskottet till vad departementschefen anför. Utskottet tillstyrker alltså att bidraget till riksluftskyddsförbundet beräknas till 375,000 kronor ävensom att ett bidrag å 50,000 kronor lämnas svenska röda korsets verksamhet för utbildning av luftskyddssamariter.

Från anslaget till bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum föreslås Stockholms stad skola på i statsrådsprotokollet närmare angivna villkor erhålla bidrag till anordnande av fullträffsäkert skydd för viss tyngre luftskyddsmateriel med två tredjedelar av kostnaden. Den materiel det här är fråga om — brandsläckningsmateriel, stegvagnar, specialmaskiner för röjningstjänsten — utgör enligt vad utskottet inhämtat den dyrbaraste och mest svårersättliga materielen och torde komma att hållas i beredskap för att insättas först när verklig katastrof hotar samhället. Inom utskottet har yppats viss tvekan om lämpligheten av att lämna Stockholms stad bidrag till ändamål, som eljest icke tillgodoses från anslaget. Behov av ifrågasvarande slags anläggningar synes emellertid kunna ifrågakomma endast å de större orterna. Med hänsyn härtill ävensom till huvudstadens riksviktiga betydelse har utskottet icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Förslag har även framlagts om bidrag från särskilt anslag till kommuner för anordnande av luftskyddsradio. Utskottet, som på de skäl departementschefen anfört biträder förslaget, har funnit välbetänkt att denna bidragsgivning icke sker på ett för kommunerna fördelaktigare sätt än i fråga om polisradion.

För anskaffande genom utrymningskommissionens försorg av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m. föreslås ett reservationsanslag av 790,000 kronor. Utskottet har uppmärksammat, att en del av de poster som ingå i anslagsberäkningen äro höga. Ehuru utskottet icke vill motsätta sig, att nämnda belopp anvisas för ändamålet, förutsätter utskottet likväl, att all möjlig sparsamhet iakttages vid materielanskaffningen.

Utskottet tillstyrker alltså i nu berörda delar Kungl. Maj:ts förslag och har vid granskningen av propositionen i övrigt ej funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit.

Under återropande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I) godkänna

a) i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 7 maj 1943 förordade grunder för bidrag av statsmedel till anordnande av skyddsrum i enskilda undervisningsanstalter samt för socialtjänstcentraler, socialdistriktsbyråer och luftskyddshärbärgen,

b) följande avlöningsstat för luftskyddsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	36,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t <i>förslagsvis</i>	»	225,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	132,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	10,000
<u>Summa förslagsanslag</u>		<u>kronor 403,000</u>

II) för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Luftskyddsinspektionen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 403,000 kronor,

b) till *Luftskyddsinspektionen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 130,000 kronor,

c) till *Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar* ett reservationsanslag av 342,500 kronor,

d) till *Civilt luftskydd: Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m.* ett förslagsanslag av 280,000 kronor,

e) till *Civilt luftskydd: Luftskyddsövningar* ett förslagsanslag av 100,000 kronor,

f) till *Civilt luftskydd: Försöksverksamhet* ett förslagsanslag av 45,000 kronor,

g) till *Civilt luftskydd: Statens luftskyddsskola* ett förslagsanslag av 65,000 kronor,

h) till *Civilt luftskydd: Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m.* ett anslag av 425,000 kronor,

i) till *Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m.* ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor,

j) till *Civilt luftskydd: Arvoden till vissa luftskyddschefer m. m.* ett förslagsanslag av 50,000 kronor,

k) till *Civilt luftskydd: Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition* ett förslagsanslag av 300,000 kronor,

l) till *Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av luftskyddsradio* ett reservationsanslag av 50,000 kronor,

m) till *Statens utrymningskommission: Avlöningar* ett förslagsanslag av 300,000 kronor,

n) till *Statens utrymningskommission: Omkostnader* ett förslagsanslag av 90,000 kronor,

o) till *Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m.* ett reservationsanslag av 790,000 kronor,

p) till *Förberedande åtgärder för samordnande av hemortsförsvaret* ett förslagsanslag av 110,000 kronor.

Stockholm den 4 juni 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 151.